

ERİŞİLEBİLİR TURİZMDE EVRENSEL TASARIM İLKELERİNİN SAMSUN KENT MÜZESİ ÖRNEĞİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Evaluation of Universal Design Principles in Accessible Tourism in the Example of Samsun City Museum

Olca ÖZİŞİK YAPICI^a

Özet

Müzeler tarihi ve kültürel değerlerin aktarılmasında önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla destinasyon imajına katkı sunan merkezler arasında müzeler de yer almaktadır. Kentin sahip olduğu müzeler ne kadar erişilebilir olursa o kadar çok turist aldığı hizmetten memnun kalacaktır. Müzeler, turistlerin ziyaret ettiği alanlar olmakla birlikte engelli, yaşlı, çocuk gibi bireylerin de ziyaret etme hakkına sahip olduğu alanlardır. Ancak engelli ya da hareket kısıtlılığı olan bireyler müzelerde tasarım ve düzenlemelerden kaynaklanan sorunlarla karşılaşabilmektedir. Bu araştırmanın amacı erişilebilir turizmde evrensel tasarım ilkelerinin rolünü ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması gözlem yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Samsun Kent Müzesi evrensel tasarım ilkelerine göre fotoğraflanarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları Samsun Kent Müzesi'nin evrensel tasarım ilkeleri kapsamında tasarlanmadığını ve erişilebilir turizm açısından evrensel tasarım ilkelerinin önemli olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Erişilebilir turizm, Evrensel tasarım ilkeleri, Samsun Kent Müzesi, Engelli bireyler

Abstract

Museums play an important role in transferring historical and cultural values. Therefore, museums are among the centers that contribute to the image of a destination. The more accessible the museums of the city, the more tourists will be satisfied with the service they receive. Although museums are areas visited by tourists, they are also places that individuals such as the disabled, elderly, and children have the right to visit. However, individuals with disabilities or mobility restrictions may encounter problems arising from design and regulations in museums. This research aims to reveal the role of universal design principles in accessible tourism. For this purpose, the case study, one of the qualitative research methods, was carried out using the observation method. Samsun City Museum was photographed and analyzed according to universal design principles. The results of the research show that Samsun City Museum was not designed within the scope of universal design principles and that universal design principles are important in terms of accessible tourism.

Keywords: Accessible tourism, Universal design principles, Samsun City Museum, Disabled individuals

Makele Geliş Tarihi: 31.05.2022 Makale Kabul Tarihi: 17.06.2022

Sorumlu Yazar (Corresponding Author): Olca ÖZİŞİK YAPICI (olca.yapici@omu.edu.tr)

^a On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun Meslek Yüksekokulu, Samsun/Türkiye (olca.yapici@omu.edu.tr),
ORCID: 0000-0002-5197-5313

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6774468>

1. Giriş

Turizm ile birlikte çok sayıda insanın tatil, gezme, görme ve dinlenme gibi ihtiyaçları karşılanmaktadır. Ancak farklı nedenlerden ötürü engelli bireylerin turistik ihtiyaçlarını karşılamada güçlükler bulunmaktadır. Gerek engelli bireylerin turistik ihtiyaçlarının karşılanması gerekse turizmin ekonomik boyutunun gelişme göstermesi açısından erişilebilir turizm çalışmaları önem arz etmektedir. Dinlenmek, iyi vakit geçirmek gibi farklı amaçlarla tatil yapmak sadece sağlıklı bireylerin değil engelli bireylerin de insani hakkıdır. Söz konusu durum engelli bireylerin sahip olduğu motivasyon ve gerekliliklerin neler olduğunu tartışmayı ve araştırmayı gerektirmektedir. Engelli bireylerin turistik olarak gerçekleştirecekleri müze ziyaretlerinde yapıların mimari olarak tasarımı evrensel tasarım ilkeleri çerçevesinde gerçekleştirildiğinde erişilebilir turizmden bahsetmek mümkün olabilecektir.

Engelli bireylerin sosyal faaliyetlerde yer almasının önünde engeller bulunmaktadır (Darcy, 2002). Erişilebilir turizm engelli bireylerin sosyal refahının korunmasında kaldıraç görevi üstlenmektedir. Dolayısı ile engelli bireylerin daha çok kontrol sahibi olabilmeleri onların toplum içerisinde daha aktif ve dinamik olmalarını sağlayacaktır (Deville ve Kastenholz, 2018). Yapılan araştırmalar engelli bireylerin turizm faaliyetlerinde sınırlı olarak yer aldığını göstermektedir (McKercher, Packer, Yau, ve Lam, 2003; Shaw ve Coles, 2004, Ünal Ankaya ve Gülgün Aslan, 2020; Solmaz ve Yenişehirlioğlu, 2021). Engelli bireyler için turizm denildiğinde sadece otel odasının imkânları değil otelin imkânları, destinasyona erişim gibi durumlar da engelli bireylerin tatil sürecinde rahat etmelerini sağlayan unsurlar arasında yer almaktadır. Engelli bireyler turistik faaliyete katılmadan önce kendilerine hizmet edecek personellerin engelli durumu hakkında ne kadar bilgiye sahip olduklarını öğrenmek istemektedir (Gül, 2021).

Destinasyonlarda bulunan müzelerin ziyaretçiler açısından erişilebilir olması konusunda evrensel tasarım ilkelerinin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda erişilebilir turizm kavramının açıklanması, evrensel tasarım ilkelerinin belirtilmesi, erişilebilir turizmde evrensel tasarım ilkelerinin rolünün Samsun Kent Müzesi örneği üzerinden incelenmesi, uygun olmayan durumların tespit edilmesi ve buna yönelik önerilerin geliştirilmesi çalışmanın kapsamını açıklamaktadır. Buradan hareketle engelli bireylerin müze ziyaretlerinde karşılaştıkları sorunlar araştırma problemini oluştururken, bu sorunlara evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda çözüm önerisi sunulması çalışmanın amacını ortaya koymaktadır. Dezavantajlı gruplar arasında değerlendirilen engelli bireylerin turist olarak müzelere erişiminin önünde bulunan engellerin neler olduğu ve bu engellerin görsel olarak gösterilmesi açısından söz konusu çalışma önem arz etmektedir. Erişilebilir turizmde evrensel tasarım ilkelerinin kullanımının alan yazında ilk defa yer alması açısından önem arz eden çalışma diğer çalışmalardan farklılığını ortaya koymaktadır.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Erişilebilir Turizm

Engellilik kavramsal olarak bireylerin yaşamsal aktivitelerinin zihinsel bozukluk, ya da fiziksel bozukluklar nedeni ile sınırlandırılmasını kapsamaktadır (Burnett ve Baker, 2001:5). Dünya Sağlık Örgütü'nün engellilik tanımı ise bireyin bedensel, ruhsal ve toplumsal açıdan sağlıklı olamaması durumu olarak tanımlanmıştır (WHO, 2021).

Dünyanın en büyük azınlık grubu arasında yer alan engelli bireyler aynı zamanda pazarlama açısından özel bir pazarı da kapsamaktadır. Söz konusu pazarın en önemli hedefleri arasında engelsiz turizm yer almaktadır (Zengin ve Eryılmaz, 2013:55). Aşağıda yer alan Tablo 1’de engel grubuna göre Türkiye’deki engelli sayıları yer almaktadır.

Tablo 1. Engelli Grubuna Göre Engelli Sayısı

Engel Grubu	Engelli Sayısı
Görme	1.039.000
İşitme	836.000
Konuşma	507.000
Yürüme, merdiven inip çıkma	2.313.000
Eşya tutma ve taşıma	2.923.000
Bilişsel	1.412.000

Kaynak: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2021 Temmuz İstatistik Bülteni

Engel grubuna göre engelli sayılarına bakıldığında görme engeline sahip olan 1.039.000 kişi, işitme engeli olan 836.000 kişi, konuşma engeli olan 507.000 kişi, yürüme ya da merdiven inip çıkmada sorun yaşayan 2.313.000 kişi, eşya tutma ya da taşımada engeli olan 2.923.000 kişi bilişsel olarak engeli olan 1.412.000 kişi söz konusudur. Dolayısı ile engelsiz turizm pazarı gelişmekte olan bir pazar yapısına sahiptir. Engel türü ne olursa olsun turistik faaliyetlere katılmak engelli bireylerin tabi hakkıdır (Mc Kercher, Packer, Yau, Lam, 2003:468).

Erişilebilir turizm, hareket, görme, işitmenin yanı sıra bilişsel boyutta erişim gereksinimi olan bireyleri kapsamaktadır. Erişilebilir turizm, çocukları ile seyahat eden aileler, hamileler, yaşlılar ya da engelli bireyler gibi kişilerin evrensel boyutta tasarlanmış olan mal, hizmet ve çevreden bağımsız ve eşitlikçi bir şekilde yararlanmasını kapsamaktadır (Darcy ve Dickson, 2009:34). Kişilerin engelli olma durumları bazen doğuştan bazen de sonradan meydana gelmektedir (Şen, Çelik Yetim ve Bilici, 2014:3). Avrupa komisyonunda engelsiz turizm kavramı iki boyut olarak değerlendirilmektedir. Bireyin kendisinin engelli olması nedeniyle karşılaştığı engellilik durumudur. Diğer ise destinasyonlar ya da mekânlardaki erişilebilirliğe ilişkin sorunlardır (Aslan ve Güneş, 2014:6). Bir işletmenin, tesisin ya da müzenin erişilebilir olması turistlerin bilgi sahibi olmasının yanı sıra işletmenin de rekabete karşı dayanıklı olabildiğini sağlamaktadır (Tellioğlu ve Şimşek, 2016: 555). Engelli bireylerin kullanımına hizmet edecek şekilde tasarlanan kullanım alanlarında normal bireylerin engellilik konusunda bilgi sahibi olmamasından kaynaklanmaktadır. Otel odasındaki elektrik anahtarının yüksekliği sağlıklı bir birey için önem arz etmezken engelli birey için oldukça önemlidir (Pehlivanoğlu, 2012:28).

Engelli bireylere kolaylık sunan engelli dostu şehirlerde, gerek mimari açıdan gerekse

fiziki açıdan mekânların ve kurumların tasarımı ulaşılabilirlik kavramını önemli kılmaktadır. Şehirlerin tasarımı konusunda özellikle engelli bireylerin rahat kullanımını sağlamak adına mimarlar, şehir planlamacılarına büyük görevler düşmektedir. Şehirlerin ve mekânların tasarımları yapılırken her kademesinde her aşamasında engelli bireyler dikkate alınarak yapılmalıdır (Tellioglu ve Şimşek, 2016:555). Dünya’da engelli bireylere yönelik olarak düzenlemeler yapan turistik destinasyonlar arasında İspanya’nın Avila kenti örnek olarak gösterilebilir. Erişilebilir turizm danışma büroları, restoranlarda Braille alfabesinin kullanımı, engellilere yönelik turların düzenlenmesi gibi faaliyetler ile Avila engelli dostu turizm kenti olarak bilinmektedir (UNWTO, 2015). Avila’nın yanı sıra İspanya’da bir diğer kant Malaga ve Fransa’da Bordeaux engelli dostu turizm destinasyonları olarak bilinmektedir. Türkiye’de ise özellikle Alanya’da engelsiz turizm konusunda çalışmalar yapılmaktadır.

Erişilebilir turizm konusunda yapılan çalışmalarda özellikle otel odalarının erişilebilir turizm konusunda değerlendirildiği görülmektedir (Zengin ve Eryılmaz, 2013; Ayyıldız, Atay ve Yazıcı, 2014; Pehlivanoglu, 2012). Erişilebilirlik konusunda sınırlı sayıda çalışma müzelerin özelliklerini incelemiştir. Mesquita ve Carneiro (2016) özellikle görme engelli bireyler açısından müzelerin erişilebilirliklerinin artırılması konusunda stratejiler ileri sürmüşlerdir. Argyropoulos ve Kanari (2015) müzelerin erişilebilirliği konusunda yapmış oldukları çalışmada müzelerin sanat eserlerinin korunmasının yanı sıra sergilenmesi konusunda istenilen düzeyde sergilenemediği sonucuna ulaşmışlardır. Asakawa ve ark. (2018) tarafından yapılan çalışmada ise görme engelli bireylerin müzeleri ziyaret etmeye niyetli oldukları ancak ziyaretlerinde aile, arkadaş ya da bir rehber ihtiyacı duydukları için sıklıkla ziyaret edemediklerini belirtmişlerdir. Şen, Çelik Yetim ve Bilici (2014) engelli turistlerin müze ziyareti gerçekleştirebilmesi için öncelikle destinasyona erişiminin sağlanması gerektiğini vurgulamıştır. İstanbullu Dinçer ve ark. (2019) İstanbul’da görme engelli bireylerin müzeleri ziyareti üzerine yaptığı çalışmada erişilebilirlikle ilgili çeşitli sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Türkiye’de 2005 yılından itibaren çıkarılan 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun kapsamında fiziki ve çevresel düzenlemeler ile engelli bireylerin yaşamlarını kolaylaştırıcı düzenlemeler zorunlu hale getirilmiştir. Müzelerde engelli ziyaretçilere yönelik düzenlemeler her geçen gün artış göstermektedir. İstanbul, Bursa, İzmir, Batman il sınırları içerisinde bulunan müzelerde erişilebilir turizm konusunda düzenlemeler yapılmıştır (Erbay, 2017). Toplumdaki tüm bireylerin yaşamlarını eşit şartlar altında devam ettirebilmeleri, eşit fırsatların sunulması bakımından fiziki ve çevresel düzenlemelerin yanı sıra iç mekân tasarımlarında ve eğitim araçlarında değişiklikler önem arz etmektedir.

2.2. Evrensel Tasarım ve İlkeleri

Evrensel tasarım kavramı ilk olarak 1980’li yıllarda Ronald L. Mace tarafından kullanılan bir kavramdır. Evrensel tasarım, ürünlerin ve çevrenin yaş, durum gibi özellikler fark etmeksizin çoğunluk tarafından kullanımını sağlayan tasarım olarak ifade edilmektedir (Dostoğlu, Şahin ve Taneli: 2009). Evrensel tasarım engelli olan ya da olmayan herkesin eşit kullanım şartları altında ürünlerin üretilmesini ve tasarlanmasını konu edinmektedir (Uslu ve Shakouri, 2014:8). Evrensel tasarım kavramı herkes için tasarım, ömür boyu tasarım, kullanıcı odaklı tasarım, kapsayıcı tasarım, gibi tanımlarla birlikte kullanılmaktadır. Evrensel tasarım kavramının özellikle konfor, güvenlik,

bütünleşme ve uygunluk gibi terimler ile bütünleşmesi söz konusudur (Arat ve Güner, 2020: 211).

Evrensel tasarım kavramının farklı disiplinlerde yer aldığını söylemek mümkündür. Mekânların evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda incelenmesine yönelik olarak yapılan araştırmalar arasında Hilmioğlu ve Seçer Kariptaş (2022) üniversite mekânlarını, Buğra Tekinalp ve Birol Özerk (2015) sosyal alan olan parkı, Çiftçi ve Kayhan Tunalı (2021) kamusal iç mekanları, Uslu ve Shakouri (2014) kentsel peyzajını incelemiştir. Evrensel tasarımın farklı alanlarda kullanılabilmesi için Evrensel Tasarım Merkezi (The Centre for Universal Design) 7 ilke belirlemiştir. Belirlenen ilkeler eşitlikçi kullanım, esneklik, basit ve sezgisel kullanım, algılanabilir bilgi, hata için tolerans, düşük fiziksel güç kullanımı, uygun boyut ve mekân şeklindedir (Çiftçi ve Kayhan Tunalı, 2021:593). Eşitlikçi Kullanım bütün kullanıcılar için imkânların eşit olması durumudur. Farklı özelliklere sahip olan kişiler açısından kullanım özelliği farklılaşmamalıdır. Kullanıcıların her biri eşit şekilde erişim sağlayabilmeli, güvenlik ve mahremiyet her birey için aynı düzeyde olmalıdır (Mace, 1997). Esneklik, tasarımlar yapılırken farklı bireylerin farklı kullanım biçimlerinin düşünülmesidir. Ayrıştırıcı tasarımlar kullanılmamalıdır (Hacıhasanoğlu, 2003). Esneklik için verilebilecek en uygun örneklerden birisi hem sağ elle hem de sol elle kullanılabilen makas olabilir (Arat ve Sayar, 2017:148). Basit ve sezgisel kullanım, kullanıcıların rahat bir şekilde kullanabileceği, sade kullanım özelliğidir. Tasarlanan şey gerek kullanım öncesinde gerekse kullanım sonrasında gerekli düzeyde bilgi sağlamalıdır (Mace, 1997). Algılanabilir bilgi, fiziksel çevreden ayrı ve beceri gerektirmeyen bilgilere dikkat edilmelidir. Herhangi bir işleme gerek kalmadan bilgilendirme netlik sağlamalıdır (Dostoğlu ve diğ., 2009). Hata için tolerans, çevre ya da tasarlanan ürüne erişim sağlanırken olası kazalar ve hatalar için tedbirlerin alınmış olmasıdır (Hacıhasanoğlu, 2003). Düşük fiziksel güç kullanımı, tasarımların ve çevresel düzenlemelerin çok fazla çaba gerektirmeden kullanılabilir olmasıdır. Kullanım için çaba en alt düzeye indirilmelidir (Mace, 1997). Uygun boyut ve mekân, mekânlar, yapıların tasarımında engelsiz ergonomi dikkate alınmalıdır. Mekânlar, görüş açısından özgür olmalıdır (Mace, 1997; Hacıhasanoğlu, 2003).

Destinasyonlara turistik açıdan değer katan, şehrin, bölgenin geçmişini ve geleceğini birleştiren müzelerin evrensel tasarım ilkeleri kapsamında farklı cinsiyet, yaş, özellikle olan tüm bireylere hizmet sunabilecek şekilde tasarlanmalıdır. Evrensel tasarım ilkeleri dikkate alınarak tasarlanan turistik merkezler, müzeler farklı özelliklere sahip olan bireylerin toplum ile bütünleşmesini ve turistik ihtiyaçların karşılanmasını sağlamada katkı sağlayacaklardır. Araştırma kapsamında Samsun Kent Müzesi erişilebilir turizm kapsamında evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda incelenmiştir.

3.Yöntem

Araştırma kapsamında nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması bilimsel sorulara cevap arama aşamasında kullanılan bir yöntemdir ve bir varlığın mekâna bağlı olarak tanımlandığı, özelleştirildiği araştırmaları kapsamaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Durum çalışmaları gözlemsel olarak yapılabilmektedir (McMillan, 2000). Konuya ilişkin yapılan alan yazın incelemesinin ardından durum çalışması yapılmış ve fotoğraflar çekilmiştir. Araştırmada kamusal mekânlardan biri olan Samsun Kent Müzesi'nin erişilebilir turizm açısından evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda tespiti,

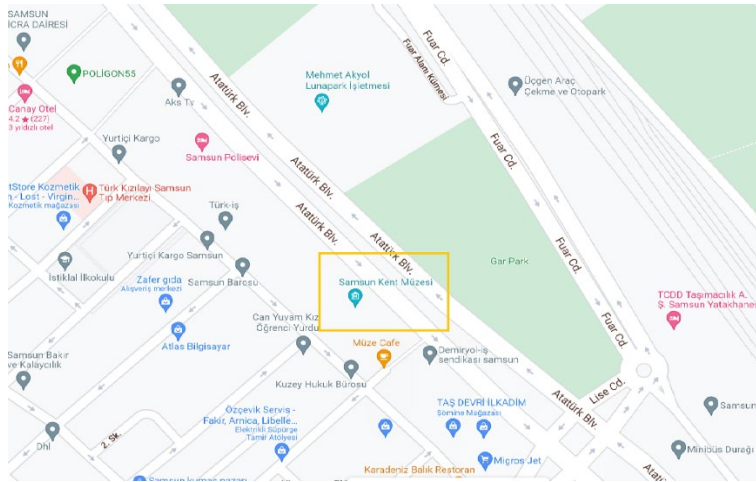
gözlem ve fotoğraflama ile 15.03.2022-17.03.2022 tarihinde ilgili kurumdan alınan onay yazısına istinaden gerçekleştirilmiştir. Samsun'da şehrin geçmişinin, gelenek ve göreneklerini, örf ve adetlerini, ünlülerini, ekonomik ve sosyal yaşamı bütünüyle elen alan tek müze olmasından dolayı Samsun Kent Müzesi tercih edilmiştir. Samsun Kent Müzesinde yapılan incelemeler, gözlem ve fotoğraf çekimi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Müze evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Araştırma soruları aşağıda yer almaktadır.

1. Samsun Kent Müzesi'nin evrensel tasarım ilkelerine uygunluk düzeyi nedir?
2. Samsun Kent Müzesi eşitlikçi kullanım özelliğine sahip midir?
3. Samsun Kent Müzesi esneklik özelliğine sahip midir?
4. Samsun Kent Müzesi basit ve sezgisel kullanım özelliğine sahip midir?
5. Samsun Kent Müzesi algılanabilir bilgi özelliğine sahip midir?
6. Samsun Kent Müzesi hata için tolerans özelliğine sahip midir?
7. Samsun Kent Müzesi düşük fiziksel güç kullanımı özelliğine sahip midir?
8. Samsun Kent Müzesi uygun boyut ve mekân özelliğine sahip midir?

Bir şehrin tarihi, kültürel özelliklerini yansıtmada vitrin görevi üstelenen müzelerin herkes tarafından eşit kullanım fırsatı sunması gerekmektedir. Yapılan inceleme neticesinde ileride yapılacak olan müzelerin eksiklikleri için taslak oluşturacak önerilerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Alan Çalışması: Samsun Kent Müzesi

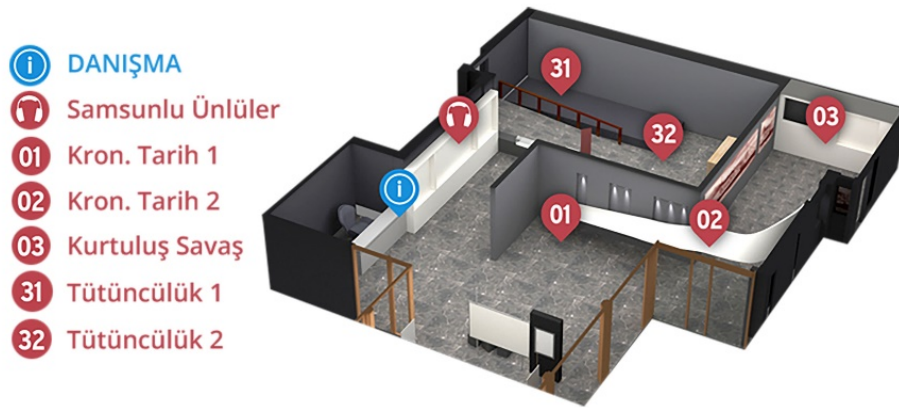
Tarihi ve kültürel değerlerin sunumunun yapıldığı Samsun Kent Müzesi engelli bireylerin ve özellikle engelli çocukların erişilebilirliği açısından incelenmiştir. Evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda müzede uygun olan alanlar ve uygun olmayan alanlar ve araçlar tespit edilmiştir. Samsun Kent Müzesi Samsun'da Cumhuriyet Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Kent Müzesi 1928 yılında iki ahşap yapı olarak Samsun ve Sivas Demiryolu İnşaat ve İşletme İdaresi ve Devlet Demir Yolu lojmanı olarak inşa edilmiştir. 1936 yılında yapının yanına müstemilat olarak yapılan bina ise günümüzde toplantı salonu ve kütüphane olarak kullanılmaktadır. 2013 yılında faaliyete başlayan müze özellikle çocukların gezip görerek sosyal sorumluluk projelerinde yer almasını sağlamaktadır (<http://samsun.gov.tr/samsun-kent-muzesi>).

Şekil 1. Samsun Kent Müzesi Vaziyet Planı

Kaynak: www.google.com.maps

Kent Müzesi tarihi yapı olma özelliğine sahip olmakla birlikte 2011 yılında kamulaştırılarak sekiz ay restorasyon süreci geçirmiştir (<http://samsun.gov.tr/samsun-kent-muzesi>). Gerek kurumların gerekse Samsun'da ikamet edenlerin katkıları ile kente ilişkin bellek oluşturmak adına tarihi öneme sahip olan objeler ile tamamlanmıştır. Samsun Kent Müzesi'nin amacı tarihi ve kültürel değerlerin korunarak yeni nesillere aktarılmasıdır. Yapının kat planları aşağıdaki görsellerde yer almaktadır. Bodrum üzerine iki katlı ana yapı ve toplantı salonu ile kütüphanenin yer aldığı ek yapı bulunmaktadır. A1 olarak adlandırılan katta danışma, Samsunlu Ünlüler, Kronolojik Tarih 1, Kronolojik Tarih 2, Kurtuluş Savaşı, Tütüncülük 1, Tütüncülük 2 salonları yer almaktadır

Şekil 2. Giriş Kat Planı

Kaynak: www.samsunkentmuzesi.com

B1 olarak adlandırılan katta Mübadele ve Göçler, Kent Tarihinde Afetler, Bir Zamanlar Samsun, Müze Binası Tarihçesi, Sözlü Tarih ve Sanal Müze salonları bulunmaktadır. B2 olarak adlandırılan katta Cumhuriyet Samsun'u, Atatürk ve Samsun, Vekiller, Valiler, Belediye Başkanları, Demografik Yapı salonları yer almaktadır. B3 katında Tarihi Yapılar 1 ve 2, Mimari Yapı, Ulaşım Tarihi, Kent İçi Ulaşım Tarihi, İnteraktif İnfomasyon salonları yer almaktadır.

C1 katında Karadeniz ve Balıkçılık salonu, C2 katında ise Spor, Eğitim, İletişim Tarihleri, Coğrafi Yapı, Samsun'da Turizm ve Ekonomi salonları yer almaktadır. C3 katında ise Sağlık Tarihi, Yemek Kültürü, Samsun'da Çocukluk, Düğün Tarihi, Kültür ve Sanat salonları bulunmaktadır.

4. Bulgular

Samsun Kent Müzesi'nin erişilebilir turizm açısından evrensel tasarım ilkeleri olan eşitlikçi kullanım, kullanımda esneklik, basit ve sezgisel kullanım, algılanabilir bilgi, hata için tolerans, düşük fiziksel güç kullanımı, uygun boyut ve mekân doğrultusunda incelenmiştir.

Eşitlikçi Kullanım İlkesine İlişkin Bulgular

Kent Müzesi'nin kuruluş amacı doğrultusunda özellikle gelecek nesillere şehrin tarihi ve kültürel değerlerin aktarılması söz konusu olduğunda yapının hem engelli çocuklar hem de sağlıklı çocukların mekânları ve araç gereçleri eşit olarak kullanabilmesi

gerekmektedir. Gerek kullanım açısından gerekse güvenlik açısından eşit kullanım yapılarında söz konusu olmalıdır. Araştırma kapsamında mekânlar ve araçlar eşitlikçi kullanım ilkeleri açısından analiz edilmiştir. Samsun Kent Müzesi'nin otoparkı, müze girişi ve tuvalet örnekleri aşağıdaki fotoğraflarda yer almaktadır.

Fotoğraf 1. Otopark

Fotoğraf 1'de yer alan Samsun Kent Müzesi'nin sahip olduğu otopark oldukça sınırlı bir alan olmakla birlikte engelli bireylere ait otoparkın olmaması eşitlikçi kullanım ilkesi açısından uygun olmadığını göstermektedir.

Fotoğraf 2. Müze Girişi

Fotoğraf 2'de müze girişine ait fotoğraf yer almaktadır. Müze girişi hem rampa ile hem de tekerlekli sandalye gibi hareket engeli olan bireyler için eşitlikçi kullanım özelliklerini taşımaktadır. Ancak özellikle görme engelli bireylerin müzeye ulaşımını kolaylaştıracak kılavuz çizgiler yer almamaktadır. Kılavuz çizgilerin olmaması uygun olmayan alan olarak değerlendirilmelidir.

Fotoğraf 3.Tuvalet

Samsun Kent Müzesi'nin tuvaleti tekerlekli sandalyeli ulaşımı ve kullanımı açısından uygun alan olarak değerlendirilebilir. Ancak giriş katta yer alan tuvalete görme engelli bireylerin ulaşımı konusunda kılavuz çizgiler ve sesli yönlendirme levhaları bulunmamaktadır. Dolayısı ile müze tuvaletinin de eşitlikçi kullanım ilkelerine uymadığı görülmektedir.

Araştırma sorusu 2'ye göre değerlendirme yapıldığında Samsun Kent Müzesi eşitlikçi kullanım ilkesine sahip değildir.

Kullanımda Esneklik İlkesine İlişkin Bulgular

Kent Müzesine ait olan yapının farklı özelliklere sahip bireyler tarafından kullanımı konusunda esnek özelliklere sahip olması beklenmektedir. Yapılara ilişkin araç gereçler ve mekânlarda ayrıştıran ve damgalayan tasarımlardan uzak durmak gerekmektedir. Müzede yer alan giriş, sergi salonu, toplantı salonunun kullanımda esneklik ilkesine göre değerlendirmeleri aşağıda yer almaktadır.

Fotoğraf 4. Müze Girişi

Fotoğraf 4’de müzenin girişi yer almaktadır. Müze binasının değişen şartlara uyum sağlayamayacak şekilde kabuk tasarımı söz konusudur. Yapı tasarımında hareket, görme ve işitme engelli bireylerin gereksinimleri göz ardı edilmiştir. Müzede hareket engeli olan bireyler için sınırlı yere kadar düzenlemeler mevcut ancak rampalar ve manevra alanları yeterli düzeyde değildir. Görme engelli bireyler için hissedilebilir yüzeyler, işitme engelli bireyler için işitsel panolar ve dokunsal yüzeyler bulunmamaktadır. Kent Müzesi gerek mimari tasarımı açısından gerekse engelli bireylerin ergonomik tasarımı açısından kullanımda esneklik özelliği göstermeyen kullanım alanlarına sahiptir.

Fotoğraf 5. Sergi Salonu

Fotoğraf 5’de müzenin sergi salonlarından bir kare yer almaktadır. Esnek olmayan sergi elemanları kullanımda esneklik ilkesi açısından uygun olmayan alan olarak değerlendirilmektedir. Sergi salonu içerisinde yer alan elemanların gerek görme engelli gerekse hareket engelli bireyler için uygun tasarım söz konusu değildir.

Fotoğraf 6. Toplantı Salonu

Fotoğraf 6'da müzeye ait olan toplantı salonu görseli yer almaktadır. Müzenin sahip olduğu toplantı salonu esnek kullanım açısından uygun alandır. Esnek kullanım açısından toplantı salonunun farklı kullanıcılara göre tasarlanabilmesi uygun alan olarak değerlendirilebilir.

Araştırma sorusu 3'e göre değerlendirme yapıldığında Samsun Kent Müzesi'nin esneklik ilkesine sınırlı alanlarda sahip olduğu görülmektedir.

Basit ve Sezgisel Kullanım İlkesine İlişkin Bulgular

Yapıların karmaşıklıktan uzak tasarlanmış olması gerekmektedir. Aşağıdaki fotoğraflarda müzede yer alan bazı alanlar basit ve sezgisel kullanım ilkesine göre değerlendirilmiştir.

Fotoğraf 7. Müze Girişi

Samsun Kent Müzesi'nin girişi sağlıklı bireyler için bilgilendirmelerin yer alması ile uygun alan olarak değerlendirilebilir. Ancak müze girişi görme engelli bireylerin kullanımı açısından değerlendirildiğinde uygun olmayan olarak değerlendirilebilir. Farklı özellikteki kullanıcılar açısından müze girişi basit ve sezgisel kullanım özelliği taşımamaktadır.

Fotoğraf 8. Sergi Salonu

Fotoğraf 8’de müze girişinde yer alan salondan bir kare yer almaktadır. Tasarım olarak asimetrik denge ile oluşturulmuş özgünlük taşıyan mimari yapı estetik görünmekle birlikte sağlıklı bireyler için bilgilendirmeler açık ve anlaşılır bir şekilde verilmektedir. Ancak basitlik ve sezgisel kullanım açısından uygun olmayan bir kullanımı olduğu ifade edilebilir. Özellikle hareket engeli olan bireyler açısından kullanışlı bir alan değildir.

Fotoğraf 9. Yönlendirme Panosu

Fotoğraf 9’da sergi salonunda kullanılan yönlendirme panolarından birisine ilişkin görsel yer almaktadır. Engelli bireylerin kullanımı açısından uygun olmayan alandır. Özellikle görme problemi yaşayan ziyaretçilere yönelik eksik düzenlenmiş levhalar yer almaktadır. Braille alfabesinin panolarda yer almadığı görülmektedir.

Fotoğraf 10. Sergi Salonu

Müze’de özellikle hareket engeli olan bireyler için sanal müze salonu bulunmaktadır. Bu salonda müzenin fiziki şartlarından dolayı üst katlara çıkamayan özellikle hareket engelli bireylere yönelik müze hakkında ekrandan bilgiler verilmektedir. Ekranda aynı zamanda işitme engeli olan bireyler de düşünülerek ekranda işaret dili ile anlatım da söz

konusudur. Ancak görme engelli bireylerin de kulaklık ile dinleyebileceği araç gereçler mevcuttur. Müzeye ilişkin bilgi aktarmak adına engelli bireylere yönelik tasarlanan salon basit ve sezgisel kullanım özelliğini göstermektedir.

Fotoğraf 11. Sergi Salonu

Müze’de yer alan dokunmatik ekranlar ve yönlendirme levhaları sağlıklı bireyler açısından uygun alan olarak nitelendirilirken engelli bireyler açısından uygun olmayan alan olarak değerlendirilebilir. Özellikle görme engeli olan bireyler açısından eksik donanıma sahip levhalar mevcuttur. Bu durumda olan müze ziyaretçileri için bilgilendirme ve geri bilgilendirme yapılamamaktadır.

Araştırma sorusu 4’e göre değerlendirme yapıldığında Samsun Kent Müzesi basit ve sezgisel kullanım ilkesine sahip olmadığı görülmektedir.

Algılanabilir Bilgi İlkesine İlişkin Bulgular

Yapılarda bulunan bilgilerin algılanabilir özelliğe sahip olması gerekmektedir. Farklı özelliklere sahip olan müze ziyaretçilerinin mekânı kullanırken aynı sürede ve düzeyde mekânı kullanabilmesi gerekmektedir. Mekânın istenilen düzeyde kullanımı açısından renk karışıklığı verilen bilginin aktarılmasında önemli rol oynamaktadır. Aşağıdaki fotoğraflarda müzede yer alan bazı salonların algılanabilir bilgi açısından değerlendirmesi yapılmıştır.

Fotoğraf 12. Sergi Salonu

Fotoğraf 12’de bulunan sergi salonunda renk karışıklığı bulunmamaktadır. Müzeye

ilişkin bilginin algılanabilmesi adına uygun olmayan alan olarak nitelendirilebilir. Özellikle görme engeli olan müze ziyaretçilerinin algılama problemi oluşturacak renklerin kullanımı söz konusudur. Müzede kullanılacak olan renklerin birbiri ile karşıtlık oluşturabilecek şekilde kullanımı ile bilginin algılanabilirliği artacaktır.

Fotoğraf 13. Sergi Salonu

Fotoğraf 13’de bulunan sergi salonunda ise renk karşıtlığı kullanılmıştır. Bilgilerin algılanabilmesi ve kolay okunabilmesi açısından uygun olan olarak nitelendirilebilir. Bilgiler koyu renk ile açık zemin üzerine yazılmış ve okunurluğu artırılmıştır.

Araştırma sorusu 5’e göre değerlendirme yapıldığında Samsun Kent Müzesi metinlerin yer aldığı bilgilendirme levhalarında algılanabilir bilgi ilkesine uygunluk sağlarken sergi alanlarının bazı kesimlerinde algılanabilir bilgi ilkesine sahip olmadığı görülmektedir.

Hata İçin Tolerans İlkesine İlişkin Bulgular

Hata için tolerans denildiğinde olası kaza ya da hata durumunda etrafta bulunan nesnelere ya da cisimlerin işaretlenmesi gerekmektedir. Nesnelere konumlandırılması engel oluşturmayacak şekilde yapılmalıdır. Kent müzesinin hata için tolerans ilkesine göre değerlendirmesi aşağıdaki fotoğraflar üzerinden yapılmıştır.

Fotoğraf 14. Sergi Salonu

Fotoğraf 14’de müzede bulunan sergi salonlarına ilişkin görsellerden biri yer almaktadır. Müze genel olarak değerlendirildiğinde sınırlı alanda işaretli engel bulunmaktadır. Müzenin çoğu salonunda şekilde görüldüğü gibi işaretli engeller söz konusudur. Hata için tolerans ilkesine göre değerlendirildiğinde oluşabilecek bir kaza durumunda çok az önlem alınmış durumdadır. Beklenen düzeyde kazaların engellenmesine yönelik düzenleme yapılmamıştır. Düzenlemelerin yapıldığı salonlarda ise ziyaretçilerden ziyade müzede sergilenen eserlerin zarar görmemesi adına yapılmış düzenlemelerdir.

Fotoğraf 15. Sergi Salonu

Fotoğraf 15’de müzede yer alan sergi salonuna erişimin engellilerin kullanabileceği şekilde düzenlenmesi yapılmıştır. Ancak söz konusu salon hata için tolerans ilkesine göre değerlendirildiğinde engelli rampasının kenarında olası kazayı önleyecek bariyer bulunmamaktadır. Dikkatsizlik ya da dalgınlık sonucu engelli rampasının kenarından düşme gibi durumlar meydana gelebilir ve gerekli tedbirlerin alınması gereklidir.

Araştırma sorusu 6’e göre değerlendirme yapıldığında Samsun Kent Müzesi hata için tolerans ilkesine sahip olmadığı görülmektedir.

Düşük Fiziksel Güç Gereksinimi İlkesine İlişkin Bulgular

Kent Müzesi’nde hedef kitlenin çocuk ziyaretçiler olduğu göz önüne alındığında düşük düzeyde fiziksel güç kullanımının önem arz ettiği görülmektedir. Ziyaretçilerin fazla güç kullanmadan basit hareketlerle bilgiye erişebilmesi gereklidir. Kent Müzesi’nin düşük fiziksel güç gereksinimi ilkesine göre değerlendirilmesi aşağıda yer alan fotoğraflar üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Fotoğraf 16. Sergi Salonu

Müzedeki sergi salonlarında bulunan ekranlar aracılığıyla salonda sergilenen eserler hakkında bilgi edinmek oldukça kolaydır. Dokunmatik özelliğe sahip olan ve kullanım kolaylığı sunan ekranlar düşük fiziksel güç kullanımı açısından uygundur. Kullanılacak olan araç gereçlere erişim sıkıntısı bulunmamaktadır. Düşük fiziksel güç kullanımı açısından değerlendirildiğinde müzenin hedef kitlesinin çocuk ziyaretçiler olduğu düşünüldüğünde düşük fiziksel güç gerektiren tasarımlar yapılmıştır. Ancak dokunmatik ekranların bulunduğu bazı salonlara erişim sadece merdivenler aracılığıyla sağlanmakta ve dolayısıyla erişimi sınırlı olmaktadır.

Fotoğraf 17. Tuvalet Girişi

Müzedeki engelli bireylerin tuvaletlere erişimi güzergâhında bulunan bina kapısının darlığı ve engelli rampasının tasarımı düşük fiziksel güç gereksinimi açısından değerlendirildiğinde uygun olmayan araçlar olarak nitelendirilebilir. Engelli ergonomisi açısından uygun olmayan alan olarak Fotoğraf 17’de yer alan kapı girişi ve engelli rampası özellikle tekerlekli sandalyelilerin vücut ergonomisine uygun yapıda değildir.

Araştırma sorusu 7’ye göre değerlendirme yapıldığında Samsun Kent Müzesi’nin düşük

fiziksel güç kullanımı ilkesine sahip olmadığı görülmektedir.

Uygun Boyut ve Mekân İlkesine İlişkin Bulgular

Müzei ziyaretçilerinin kolaylıkla kullanabileceği, farklı özellik ve yapıdaki ziyaretçilerin de kolay yaklaşabileceği mekân ve nesnelerin kullanımı uygun boyut ve mekân ilkesini açıklamaktadır. Samsun Kent Müzesi'nde bulunan salonlar ve araçların yaklaşım ve kullanım için uygun boyut ve mekân ilkesine göre değerlendirilmesi aşağıdaki fotoğraflar üzerinden incelenmiştir.

Fotoğraf 18. Sergi Salonu Girişi

Fotoğraf 18'de müzede bulunan sergi salonlarından bazılarında erişim için yukarıda bulunan görseldeki giriş alanı kullanılmaktadır. Erişimin sağlanamadığı alanlar uygun olmayan alanlar olarak değerlendirilmelidir. Yaklaşım ve kullanım açısından uygun boyut ve mekân ilkesine göre değerlendirme yapıldığında Samsun Kent Müzesi'nin özellikle fiziksel engelli ziyaretçiler açısından erişim sıkıntısı ortaya çıkmaktadır. Görüş açısından problemler de söz konusudur.

Fotoğraf 19. Sergi Salonu

Fotoğraf 19’da müzede bulunan salonlardan birine ilişkin görsel yer almaktadır. Salonun büyüklüğü ve ziyaretçilere bilgi sunması açısından kullanılan araçların konumu açısından bakıldığında yaklaşım ve kullanım açısından uygun boyut ve mekân ilkesine uygun olmayan bir alan söz konusudur. Özellikle hareket engeli olan bireylerin kullanımını açısından mekânın ve nesnelerin kullanımı sınırlılık göstermektedir.

Araştırma sorusu 8’e göre değerlendirme yapıldığında Samsun Kent Müzesi’nin uygun boyut ve mekân ilkesine sahip olmadığı görülmektedir.

Gözlem ve fotoğraflamanın ardından araştırma sorusu 1’e göre Samsun Kent Müzesi’nin evrensel tasarım ilkelerine çoğu mekânda uygun olmadığı görülmektedir.

5. Tartışma ve Sonuç

Samsun’un tarihi ve kültürel değerlerinin ve kent tarihini gelecek nesillere aktarılması konusunda aracı bir yapı olarak düşünülen Samsun Kent Müzesi önemli bir geçmişe sahiptir. Kent kültürünün aktarılması konusunda özellikle de çocukların hedef kitle olarak belirlendiği göz önüne alındığında önemli bir misyona sahip olduğu görülmektedir. Samsun Kent Müzesi’nin yanı sıra gelecek yıllarda tarihi ve kültürel değerlerin turistlere aktarılması konusunda görünürlük sağlayan müzelerin erişilebilir turizm açısından evrensel tasarım ilkeleri dikkate alınarak ve erişilebilir turizm doğrultusunda tasarlanması kente, ülkeye ve turiste fayda sağlayan bir durumdur.

Engelli bireylerin turizm faaliyetlerine katılabilmesinde ortaya çıkan önemli engellerin ekonomik, fiziki ve ulaştırmaya ilişkin durumlardan kaynaklandığı belirtilmiştir. Söz konusu koşulların iyileştirilmesi durumunda erişilebilir turizm kapsamında farklı turizm türleri engelli bireylerin mutlu olmalarını sağlayacaktır (Akıncı ve Sönmez, 2015). Erişilebilir turizm açısından Evcı ve Şahin (2017)’in yapmış oldukları çalışmada engelli bireylerin Göreme Açık Hava Müzesi’nde alınması gereken önlemler ve geliştirilmesi gereken stratejiler belirlenmiştir. Göreme Açık Hava Müzesi’nde bedensel engelli bireylere yönelik düzenlemelerin yer alması ve bu durumun engelli bireylerin müze ziyaretini sınırladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kültür varlıkları ve müzelerin engelli turistler tarafından ziyaret edilebilmesine yönelik yapılan araştırmada Türkiye’de bulunan 13 müze ve ören yeri değerlendirilmiş ve engelli bireylerin müzeleri ziyaret edebilmeleri adına düzenlemelerin yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır (Şen ve diğ., 2014). Aradan geçen zamana göre değerlendirme yapıldığında müzelerin erişilebilir turizm açısından istenilen düzeyde düzenlemelere sahip olmadığı görülmektedir. Japonya’da Kusayama (2005) müzelerin erişilebilir turizm açısından değerlendirdiğinde müzelerin %50’sinde engelli rampası olduğunu belirtmiştir. Müzelerde %78,9 fiziksel engellilere yönelik tuvalet bulunmakta, %53’ü ise acil yardım telefonu imkânına sahiptir. Samsun Kent Müzesi üzerine yapılan araştırma sonucunda da engellilere yönelik tuvalet düzenlemesi yapılmış ve engelli rampasının bazı alanlarda yapıldığı görülmektedir. Hizmet açısından değerlendirildiğinde ise müzelerin çoğunda Braille alfabesinin ve işitsel araçların yer almadığı tespit edilmiştir.

Turizm faaliyetlerine engelli bireylerin yer almasını sağlamak amacıyla gerek konaklama işletmelerinde gerekse müzeler ve turizm amaçlı kullanım alanlarında evrensel tasarım ilkeleri dikkate alınarak düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Samsun Kent Müzesi’nin evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda erişilebilir turizm açısından değerlendirildiğinde yetersiz düzenlemelerin olduğunu söylemek mümkündür. Gerek Samsun Kent Müzesi gerekse farklı yerlerde bulunacak müzelerin erişilebilir

turizm açısından kullanılabilirliği için sunulabilecek öneriler şöyledir:

- Engelli turistlerin müzeye erişebilmeleri açısından öncelikle kent yönetiminde bireysel ya da toplu taşımada engelli turistlerin ulaşımı dikkate alınmalıdır.
- Müzelerde engelli turistlerin kullanımına yönelik otoparklar ayrılmalı ve engelli otoparklarının sadece engelli bireyler tarafından kullanımı sağlanmalıdır.
- Özellikle görme engeli olan turistler için otoparka girdikleri andan itibaren kılavuz çizgileri, sesli yönlendirmeler ve Braille alfabesinin yer aldığı levhaların bulunması gerekmektedir.
- Konuşma konusunda sınırlılık yaşayan turistler için kulaklıklar ya da işaret dili kullanabilen personelin istihdamı sağlanabilir ya da mevcut personel bu konuda eğitime tabi tutulabilir.
- Toplantı salonlarında engelli turistlerin kullanabilecekleri farklı oturma alanları oluşturulmalıdır.
- Müze içerisinde kullanılan mobilyalar, araç ve gereklere farklı özelliklere sahip ziyaretçi turistlere uygun boyutlarda yapılmasına dikkat edilmelidir.
- Müzede sergilenen eserlerin tasarımında, bilgilendirme yazılarında, ışıklandırmada karşıt renklerin kullanımına dikkat edilmelidir. Mümkün olduğu kadar sade tasarımlar tercih edilmelidir.
- Müze içerisinde rahat hareket edebilmeyi sağlayacak alanlar oluşturulmalıdır. Hareket konusunda kısıtlama getirecek olan eserlerin etrafı işaretlenmeli ve gerekli tedbirler alınmalıdır.
- Özellikle hareket engeli olan turistlerin tekerlekli sandalye kullandığı göz önüne alındığında manevra alanı dikkate alınmalıdır.

Sonuç itibari ile geçmiş kültürlerin gelecek nesillere aktarılması konusunda önemli bir görev üstlenmiş olan Samsun Kent Müzesi erişilebilir turizm açısından yetersiz düzeydedir. Engelli turistler Samsun Kent Müzesi'ni ziyaret ettiklerinde bağımsız olarak dolaşamamakta ve müze içerisindeki pek çok salona erişememektir. Daha fazla turist ağırlamak, daha fazla kültürel ve tarihi değerlerin aktarımını sağlayabilmek için turistik amaçlı kullanılan mekânların evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda yapılması gerekmektedir. Bu çalışma kapsamında turistik mekânlardan biri olan kent müzesi erişilebilir turizm kapsamında evrensel tasarım ilkelerine göre incelenmiştir. Evrensel tasarım ilkeleri turizmle ilişki farklı mekânlarda araştırmalara yeni çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2021, https://www.aile.gov.tr/media/88684/eyhgm_istatistik_bulteni_temmuz2021.pdf
Erişim Tarihi: 9.11.2021
- Akıncı, Z. ve Sönmez, N. (2015). Engelli Bireylerin Erişilebilir Turizm Beklentilerinin Değerlendirilmesine Yönelik Nitel bir Araştırma. *Anatolia: Turizm araştırmaları Dergisi*, 26(1), 97-113.
- Arat, Y., ve Güner, M. (2020). Evrensel Tasarım İlkeleri Kapsamında Üniversite Yerleşkesinde Erişilebilirliğin İncelenmesi: Odtü Örneği. *Euroasia Journal of Mathematics, Engineering, Natural & Medical Sciences*,
- Arat, Y. ve Sayar, G. (2017). İmaj Yapı Tasarımında Evrensel Tasarım İlkelerinin Rolü: Konya Bilim Merkezi. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi 5(ÖS: Ergonomi2016)*, 145-155.
- Argyropoulos, V. S., and Kanari, C. (2015). Re-Imagining The museum through “touch” reflections of individuals with a visual disability on their experience of museum-visiting in Greece. *ALTER, European Journal Of Disability Research*, 130-143.
- Asakawa, S., Guerreiro, J., Ahmetovic, D., Kitani, K.M., and Asakawa, C. (2018). The Present and Future of Museum Accessibility for People with Visual Impairments. *ASSETS'18 The 20th International ACM SIGACCESS Conference on Computers and Accessibility*, October 22–24, 2018, Galway, Ireland.
- Aslan, E., ve Güneş, G. (2014). Avrupalı Seçkin Destinasyonlar (EDEN) Kapsamında Engelsiz Şehirler ve Turizm: Ulusal Yazılı Medyada Engelsizlik Üzerine Bir Tarama. *15. Kültür ve Turizm Bakanlığı*, 1-15.
- Ayyıldız, T., Atay, H., ve Yazıcı, A. (2014). Konaklama İşletmelerinin Engelliler İçin Olanakları ve Yöneticilerin Görüşleri: Kuşadası Örneği. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 2:84-100.
- Buğra Tekinalp, S., ve Birol Özerk, G. (2015). Balıkesir Atatürk Parkı'nın Evrensel Tasarım Bağlamında Değerlendirilmesi. *Mimarlık 382*: 54-59.
- Burnett, J. and Baker, H. B. (2001). Assessing the Travel Related Behaviors of the Mobility Disabled Consumer. *Journal of Travel Research*, Vol.40, s.4-11
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. Ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi: Ankara
- Çiftçi, S. K., ve Kayhan Tunalı, S. (2021). Evrensel Tasarım Kapsamında Kamusal İç Mekanlarda Biçimlenme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14(77), 591-605.
- Darcy, S. (2002). Marginalized participation: Physical disability, high support needs, and tourism. *Journal of Hospitality Management*, 9(1), 61-72.
- Darcy, S., and Dickson, T. (2009). A Whole-of-Life Approach to Tourism: The Case for Accessible Tourism Experiences. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 16(1), 32-44.

- Deville, E., and Kastenholz, E. (2018) Accessible tourism experiences: The voice of people with visual disabilities. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 10(3), 265-285. Doi: 10.1080/19407963.2018.1470183.
- Dostoğlu, N., Şahin, E., Taneli, Y., (2009). Tasarıma Kapsayıcı Yaklaşım: Herkes İçin Tasarım Evrensel Tasarım: Tanımlar, Hedefler, İlkeler. *Mimarlık Dergisi*, 347.
- Erbay, N. Ö. (2017). Müzeler ve Engelli Ziyaretçilere Yönelik Eğitim Projeleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 214:345-358.
- Evcı, A. ve Kuş Şahin, C. (2017). Bedensel Engelli Bireylerin Erişilebilir Turizmi Değerlendirmesi Üzerine Bir Araştırma. *Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(2), 681-689.
- Googlemaps (2021)
<https://www.google.com/maps/place/Samsun+Kent+M%C3%BCzesi/@41.2863959,36.3379042,17z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x408877b61dece9d:0xf22ff7f915d6323!8m2!3d41.2863959!4d36.3400929> Erişim Tarihi: 5.11.2021
- Gül, T. (2021). Turist Olarak “Engelli” Algısı, Turist Rehberleri Üzerine Bir Çalışma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(52), 575-603. DOI: 10.21560/spcd.vi.720654.
- Hacıhasanoğlu, I., (2003). Evrensel Tasarım. *Tasarım Kuram Dergisi*, 2(3): 93-10.
- Hilmioğlu, S., ve Seçer Kariptaş, F. (2022). Erişilebilir Üniversite Kavramı Üzerine Bir İnceleme: Üniversite Mekanlarının Erişilebilirlik ve Evrensel Tasarım Yönünden Değerlendirilmesi. *Online Journal of Art and Design*, 10(2), 40-51.
- İstanbulu Dinçer, F., Özçit, H., Cıfci, I., Sezer, B., Kahraman, O. C., ve Sahinođlu, S. (2019). Accessible museums for visually impaired: A case study from Istanbul. *Journal of Tourismology*, 5(2), 113–126.
- Kusayama, K. (2005). Access to museums for visually challenged people in Japan. *International Congress Series - Elsevier* (1282), 877-880
- Mace, R., (1997). What is Universal Design, The Center for Universal Design at North Carolina State University.
- Mc Kercher, B., T. Packer, M. K. Yau and P. Lam, (2003). Travel Agents As Facilitators or Inhibitors of Travel: Perceptions of People With Disabilities. *Tourism Management*, 24: 465-474.
- McMillan, J. H. (2000). *Educational research: Fundamentals for the consumer* (3.th ed.) New York: Longman.
- Mesquita, S., and Carneiro, M. (2016). Accessibility of European museums to visitors with visual impairments. *Disability and Society*, 31(3), 373-388
- Pehlivanoğlu, İ.(2012). Konaklama yapılarının engellilere yönelik oda düzenlemelerinin irdelenmesi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2(4), 27-35.
- Samsun Kent Müzesi (2022). <http://samsun.gov.tr/samsun-kent-muzesi> Erişim Tarihi: 15.03.2022
- Shaw, G., ve Coles, T. (2004). Disability, holiday making and the tourism industry in the UK: A Preliminary survey. *Tourism Management*, 25, 397-403.

- Solmaz, S. A., ve Yenişehirlioğlu, E. (2021). Turizm Öğrencilerinin Engelli Bireylere ve Engelli Turizmüne Bakış Açılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 476-487.
- Şen, N., Çelik Yetim, A. ve Bilici, N. (2014). Kültür varlıkları ve müzelerin engelli turist ziyaretine uygunluğunu belirlemeye yönelik bir araştırma. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 1-16.
- Telliöğlü, S. ve Şimşek, N. (2016). Dünya’da ve Türkiye’de engelli dostu turizm. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(33), 552-567.
- Untwo, (2015). Manuel on Accessible Tourism for All (2015).Erişim Tarihi: 15.11.2021
- Uslu, A. ve Shakouri, N. (2014). Kentsel Peyzajda Engelli/Yaşlı Birey İçin Bağımsız Hareket Olanacağı ve Evrensel Tasarım Kavramı. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 14(1), 7-14.
- Ünal Ankaya, F. Ve Gülgün Aslan, B. (2020). Engelli Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Dünya ve Türkiye Örnekleri. *Ulusal Çevre Bilimleri Araştırma Dergisi*, Sayı 3(2): 52-57.
- Who, (2021). www.who.int Erişim Tarihi: 10.11.2021
- Zengin, B. ve Eryılmaz, B. (2013). Bodrum destinasyonunda engelli turizm pazarının değerlendirilmesi. *International Journal of Economics and Administrative Studies*, 11, 51-74.

Etik Kurul İzni

Bu çalışmada etik kurul kararı gerektiren (klinik ve deneysel çalışmalar, anket, mülakat, odak grup çalışması vb.) yollar ile veri toplanmadığı ve çalışmanın yönteminde de içerik analizi kullanılması sebebi ile bu araştırma etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar arasında yer almaktadır.

Katkı Oranı Beyanı

Çalışma tek yazarlı olup katkı oranı %100’dür.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makalede herhangi bir çıkar çatışması ya da kazancı yoktur